

شناسه	مقررات-رویه اجرایی	تاریخ تهیه گزارش	۱۴۰۵/۰۲/۰۷
عنوان موضوع	بررسی مسائل و مشکلات صادرکنندگان و واردکنندگان در خصوص ارز و تعهدات ارزی در شرایط فعلی کشور		
مرجع طرح موضوع	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی اصفهان		
شرح موضوع	در پی بروز شرایط جنگی در کشور و تداوم آثار آن بر حوزه تجارت خارجی، فرآیند ایفای تعهدات ارزی توسط صادرکنندگان و واردکنندگان با چالش‌های جدی مواجه شده است. محدودیت‌های ایجادشده در شبکه حمل‌ونقل بین‌المللی، اختلال در مبادی ورودی به‌ویژه در مرزهای جنوبی، کندی یا توقف در زنجیره تأمین کالا، و همچنین دشواری در نقل‌وانتقال وجوه از طریق مسیرهای متعارف، موجب شده بخش قابل توجهی از فعالان اقتصادی امکان ایفای تعهدات ارزی خود را در مهلت‌های مقرر نداشته باشند. در این میان، مقررات ارزی کشور از جمله مهلت‌های تعیین‌شده برای واردات و صادرات، مبتنی بر شرایط عادی اقتصادی تدوین شده و با وضعیت فعلی که با محدودیت‌های عملیاتی و عدم قطعیت بالا همراه است، انطباق ندارد. از سوی دیگر، تداوم اعمال این مهلت‌ها بدون در نظر گرفتن شرایط اضطراری، منجر به افزایش حجم تعهدات معوق، ارجاع گسترده فعالان اقتصادی به مراجع نظارتی و تعزیراتی، و ایجاد اختلال در تأمین کالاهای مورد نیاز بخش تولید خواهد شد. همچنین بررسی‌ها نشان می‌دهد اگر در مقطع فعلی تدابیر لازم اتخاذ نشود، در آینده نزدیک حجم قابل توجهی از تقاضا برای تمدید مهلت‌ها، رفع تعهدات ارزی و استفاده از ظرفیت‌های استثنائی، به سمت دستگاه‌های اجرایی از جمله بانک مرکزی و وزارت صنعت، معدن و تجارت سرازیر خواهد شد که می‌تواند موجب ایجاد گلوگاه‌های جدید در فرآیندهای اجرایی گردد. بر این اساس، ضرورت بازنگری در مهلت‌های ایفای تعهدات ارزی و همچنین طراحی سازوکارهای حمایتی و تشویقی برای تعیین تکلیف تعهدات معوق، به‌عنوان یک اقدام پیشگیرانه و تنظیم‌گر در شرایط فعلی کشور، مورد توجه قرار گرفته است.		
ایرادات و مشکلات مطروحه	۱- عدم انطباق مهلت‌های تعیین‌شده برای ایفای تعهدات ارزی با شرایط جنگی و محدودیت‌های فعلی ۲- اختلال در حمل‌ونقل بین‌المللی و توقف یا تأخیر کالاها در مبادی ورودی (به‌ویژه بنادر جنوبی) ۳- محدودیت و اختلال در نقل‌وانتقال وجوه و از دست رفتن مسیرهای مالی غیررسمی (مانند شرکت‌های واسط در امارات) ۴- عدم اعمال مؤثر بخشنامه‌ها و مصوبات در سامانه‌های اجرایی و فاصله زمانی بین ابلاغ و اجرا ۵- استمرار اعمال محدودیت‌ها و برخوردهای تنبیهی (از جمله عدم ارائه خدمات یا ارجاع به تعزیرات) علی‌رغم		

شرایط اضطراری ۶- ناکارآمدی ظرفیت‌های موجود مانند کمیته‌های تمدید مهلت در مواجهه با حجم گسترده درخواست‌ها ۷- محدود بودن دامنه برخی سازوکارهای حمایتی به گروه‌های خاص (مانند تولیدکنندگان) و عدم پوشش بازرگانان ۸- عدم تفکیک مسائل و مشکلات بر اساس نوع کالا، مبادی ورودی و شرایط خاص هر گروه ۹- طولانی بودن فرآیند تأمین و ساخت برخی کالاهای به‌ویژه ماشین‌آلات و عدم امکان جایگزینی سریع آن‌ها ۱۰- عدم کفایت تمهیدهای کوتاه‌مدت در مواجهه با شرایط بلندمدت و غیرقابل پیش‌بینی جنگی ۱۱- نبود داده‌ها و مصادیق کافی برای تصمیم‌گیری دقیق و جامع در سطح سیاست‌گذاری	
بر اساس دعوت‌نامه شماره ۲۰۳۴/ص ۱۴۰۵ مورخ ۱۴۰۵/۰۲/۰۳ جلسه کارگروه کارشناسی در تاریخ ۱۴۰۵/۰۲/۰۵ با حضور مدیر دبیرخانه شورای گفت‌وگو، قائم مقام دبیر شورای گفت‌وگو، معاون هماهنگی امور اقتصادی استانداری و سایر مدعوین ذیربط از دستگاه‌های خصوصی و دولتی بر طبق لیست صورتجلسه ارسالی برگزار شد. اهم مذاکرات این جلسات مربوط به شرح زیر است: جناب آقای مشکاتی، مشاور محترم اتاق در امور ارزی: یکی از مسائل جدی که در شرایط فعلی کشور به واسطه وضعیت جنگی ایجاد شده، موضوع تعهدات ارزی صادرکنندگان و واردکنندگان است. اگر از همین حالا برای این موضوع تدبیر نشود، در آینده نزدیک با حجم بالایی از مراجعات و درخواست‌ها به سمت بانک‌ها و سازمان صنعت، معدن و تجارت مواجه خواهیم شد. در حال حاضر به‌طور معمول برای واردات، مهلت‌هایی در حدود چند ماه در نظر گرفته شده، اما با توجه به شرایط حمل‌ونقل کشور، بخش قابل توجهی از کالاهای در مسیرهای لجستیکی متوقف شده‌اند؛ به‌عنوان نمونه، برخی محموله‌ها در بنادر واسط مانند جبل‌علی عملاً متوقف شده و امکان انتقال آن‌ها وجود ندارد. از سوی دیگر، مسیرهای نقل و انتقال مالی که پیش از این از طریق برخی شرکت‌های واسط در کشورهای منطقه انجام می‌شد، اکنون با محدودیت جدی مواجه شده است. بر همین اساس، پیشنهاد شده است مهلت‌های مربوط به واردات و صادرات برای یک دوره مشخص، افزایش یابد تا فعالان اقتصادی بتوانند خود را با شرایط جدید تطبیق دهند. ما پیشنهاد داده‌ایم مهلت ۶ ماهه برای واردات و ۱۵ ماهه برای صادرات به مدت حداقل سه ماه تمدید شود. ظاهراً بخشنامه‌ای هم سازمان توسعه تجارت صادر کرده و کالاهایی که مهلت تعهد ارزی‌شان ۹ اسفند بوده تا پایان خرداد تمدید شده است. جناب آقای مرتضوی، رئیس محترم بازرگانی خارجی اداره کل صمت استان: مهلت واردات دو ماه تمدید شده یعنی وارداتی که از ۹ اسفند تا ۹ خرداد سررسیدشان باشد دو ماه تمدید شده	جمع بندی جلسه کارگروه تخصصی (کارشناسی) به تاریخ ۱۴۰۵/۰۲/۰۵

است، صادراتی که سررسیدشان ۹ تا ۲۳ اسفند باشد یک ماه تمدید شده است. در حال حاضر برخی تمدیدها به صورت موردی اعمال شده است؛ به عنوان مثال، برای وارداتی که سررسید آنها در بازه زمانی مشخصی بوده، مهلت‌هایی در حد یک تا دو ماه افزایش داده شده است. در حوزه صادرات نیز تمدیدهای محدودی در نظر گرفته شده است. با این حال، این اقدامات بیشتر مقطعی و محدود بوده و به نظر می‌رسد پاسخگوی شرایط گسترده فعلی نباشد.

جناب آقای محمدباقری، مشاور محترم اتاق در امور بانکی:

در حال حاضر بخشنامه‌های متعددی در فضای اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود، اما آنچه اهمیت دارد نحوه اعمال این تغییرات در سامانه‌های اجرایی است. در بسیاری از موارد، علی‌رغم صدور بخشنامه، در عمل تغییری در سیستم‌ها ایجاد نمی‌شود و فعالان اقتصادی همچنان با همان محدودیت‌های قبلی مواجه هستند. به عنوان مثال، در صورت عدم ایفای تعهدات صادراتی، خدمات بانکی ارائه نمی‌شود و در حوزه واردات نیز در صورت سررسید شدن مهلت‌ها، موضوع به مراجع نظارتی از جمله تعزیرات ارجاع می‌گردد. بنابراین ضروری است هرگونه تصمیم، به صورت سیستمی و عملیاتی نیز اعمال شود.

جناب آقای شریفی، مدیر کل محترم دفتر هماهنگی امور اقتصادی استانداری:

تجربه مشابهی در موضوع چک‌های برگشتی وجود داشت که پس از پیگیری‌های انجام‌شده، اصلاحات لازم در سیستم‌ها نیز اعمال گردید. در اینجا نیز اگر مشکل صرفاً در عدم اعمال سیستمی مصوبات است، لازم است این موضوع به طور جدی پیگیری شود. همچنین باید بررسی دقیق‌تری از وضعیت موجود صورت گیرد تا مشخص شود مشکلات دقیقاً در کدام مبادی ورودی، برای چه نوع کالاهایی و در چه حوزه‌هایی بیشتر بروز کرده است و از ارائه راهکارهای کلی اجتناب شود.

جناب آقای احمدی، مشاور محترم شورا و مدیرعامل شرکت ترام چاپ:

در حوزه ماشین‌آلات، شرایط کاملاً متفاوت است و نمی‌توان آن را مشابه سایر کالاها در نظر گرفت. بسیاری از ماشین‌آلات دارای دوره ساخت طولانی هستند و فرآیند تولید آنها از زمان سفارش تا تحویل ممکن است ماه‌ها به طول انجامد. در برخی موارد، اگر به هر دلیل امکان تحویل به موقع وجود نداشته باشد، شرکت سازنده ممکن است محصول را به خریدار دیگری واگذار کند و فرآیند سفارش مجدداً از ابتدا آغاز شود. این موضوع می‌تواند موجب ایجاد وقفه‌های طولانی در تأمین تجهیزات مورد نیاز واحدهای تولیدی شود.

جناب آقای وفایی، عضو محترم بخش خصوصی شورا:

شرایط فعلی کشور شرایط عادی نیست و تعیین مهلت‌های کوتاه‌مدت ممکن است پاسخگوی وضعیت موجود نباشد. در صورتی که این شرایط برای مدت طولانی‌تری ادامه یابد، تمدیدهای محدود زمانی نمی‌تواند مشکلات

فعالان اقتصادی را به‌طور اساسی برطرف کند. بنابراین لازم است در تعیین مهلت‌ها، انعطاف بیشتری در نظر گرفته شود.

جناب آقای مرتضوی، رئیس محترم بازرگانی خارجی اداره کل صمت استان:

در حال حاضر سازوکاری تحت عنوان کمیته تمدید مهلت وجود دارد که در موارد خاص و با ارائه مستندات، امکان اعطای مهلت فراهم می‌شود. با این حال، این سازوکار برای شرایط استثنایی طراحی شده و در وضعیت فعلی که تعداد زیادی از فعالان اقتصادی با مشکل مواجه هستند، پاسخگوی حجم تقاضا نخواهد بود. علاوه بر این، دامنه شمول این کمیته محدود بوده و تمامی فعالان اقتصادی را در بر نمی‌گیرد.

جناب آقای مشکاتی، مشاور محترم اتاق در امور ارزی:

در مقررات ارزی بانک مرکزی، برای گروه‌های مختلف کالایی مهلت‌های مشخصی تعریف شده است. به نظر می‌رسد یکی از راهکارهای منطقی این باشد که این مهلت‌ها با همان ساختار و تفکیک موجود، به‌صورت نسبی افزایش یابد تا تناسب لازم با شرایط فعلی ایجاد شود.

جناب آقای سلیمی، مشاور محترم اتاق در امور سامانه جامع ثبت سفارش:

باید پیشنهاد دهیم که از مهلت‌های مذکور دوران جنگ و اضطراب را استثنا کنند یعنی برای دوران جنگ و اضطراب یک تعریفی ارائه شود مثلاً دوران اضطراب را بگویند دورانی که هرگونه خللی در زنجیره تامین و لجستیک اتفاق می‌افتد آن دوران را از مهلت‌های ارائه شده کم کنند، هرچند در اینجا ممکن است چالشی که ایجاد شود این است که تعریف دوران جنگ و اضطراب با تفاسیر متفاوتی مواجه شود اما می‌توان با بررسی بیشتر آن را حل کرد.

جناب آقای ایروانی، رئیس گروه اقتصادی سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان:

برای اتخاذ تصمیمات مؤثر، لازم است مصادیق و نمونه‌های بیشتری از مشکلات فعالان اقتصادی جمع‌آوری و بررسی شود تا بتوان بر اساس آن‌ها، مسائل مشترک را شناسایی و راهکارهای مناسب‌تری ارائه نمود.

جناب آقای صافی، قائم مقام محترم دبیر شورا:

پیشنهاد دیگری که در راستای رغیب فعالان به ایفای تعهدات ارزی‌شان می‌باشد این است که پیشنهاد دهیم فعالان اقتصادی که از دوران پیش از جنگ تعهدات ارزی ایفا نشده دارند اگر تعهدات خود را اکنون ایفا کنند برای آنها مشوق‌هایی در نظر گرفته شود مثلاً بسته‌های تشویقی زمان دار برایشان قرار دهیم که متناسب با سرعت اقدام آنها و به صورت پلکانی اگر رفع تعهد انجام دهند تخفیف‌هایی و مشوق‌هایی برایشان در نظر گرفته شود مثلاً در صورت رفع تعهد ظرف سه ماه ۶۰ درصد جریمه بخشیده شود و هر ماه تاخیر درصد بخشودگی کمتری را شامل شود.

۱- پیشنهاد می‌گردد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت و گمرک جمهوری اسلامی ایران، نسبت به بازنگری در مهلت‌های تعیین‌شده در پیوست (۸) مقررات ارزی (موضوع تعیین

پیشنهادهات

سقف زمانی ایفای تعهدات ارزی از مرحله تأمین و انتقال ارز تا ارائه اسناد حمل و ارائه پروانه گمرکی/گواهی ورود کالا) اقدام نماید؛ به‌نحوی که؛ الف) با توجه به شرایط اضطراری ناشی از وضعیت جنگی کشور و اختلالات ایجادشده در زنجیره تأمین، حمل‌ونقل بین‌المللی و فرآیندهای بانکی، مهلت‌های مندرج در ستون «مجموع مهلت‌ها» برای کلیه گروه‌های کالایی حداقل به میزان سی درصد (۳۰٪) افزایش یابد، و یا ب) دوره زمانی وقوع شرایط اضطرار از مهلت‌های مذکور کسر گردد؛ به‌گونه‌ای که «شرایط اضطرار» شامل هرگونه وضعیت ناشی از بروز عوامل خارج از کنترل فعالان اقتصادی از جمله جنگ، اختلال در زنجیره تأمین، محدودیت‌های لجستیکی و وقفه در تبادلات مالی و بانکی تلقی شده و مبنای محاسبه مهلت ایفای تعهدات ارزی قرار گیرد. لازم به ذکر است جدول مذکور در پیوست (۸)، مجموع زمان مجاز برای انجام فرآیند واردات و ایفای تعهد ارزی را از زمان تأمین ارز تا ورود کالا و ارائه اسناد مثبت تعیین می‌نماید؛ به‌عنوان نمونه، در خصوص «ماشین‌آلات و تجهیزات خط تولید»، مهلت فعلی مجموعاً ۵۴۰ روز تقویمی تعیین شده است که با اعمال افزایش پیشنهادی، این مهلت به حدود ۷۰۰ روز تقویمی افزایش خواهد یافت که می‌تواند متناسب با شرایط فعلی کشور، امکان ایفای تعهدات ارزی را برای فعالان اقتصادی فراهم نموده و از بروز تعهدات معوق و تبعات مترتب بر آن جلوگیری نماید. ۲- پیشنهاد می‌گردد بانک مرکزی با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت و گمرک جمهوری اسلامی ایران، به‌منظور تعیین تکلیف تعهدات ارزی ایفاننشده مربوط به دوره‌های قبل از بروز شرایط جنگی، نسبت به تدوین و ابلاغ یک بسته تشویقی زمان‌دار (حداکثر شش ماهه) اقدام نماید؛ به‌نحوی که فعالان اقتصادی مشمول، در صورت اقدام به رفع تعهد ارزی در بازه زمانی مذکور، از مزایای ذیل بهره‌مند گردند: بخشودگی تمام یا بخشی از جرائم، (مانند بخشش بخشی از جریمه تأخیر متناسب با سرعت اقدام؛ مثلاً در صورت رفع تعهد ظرف ۳ ماه، ۶۰٪ جریمه بخشیده شود و تخفیف پلکانی برای زمان اقدام؛ هر ماه تأخیر، درصد بخشودگی کمتر).	
پیوست (۸) مجموعه مقررات ارزی بانک مرکزی ج.ا. (موضوع تعیین سقف زمانی ایفای تعهدات ارزی از مرحله تأمین و انتقال ارز تا ارائه اسناد حمل و ارائه پروانه گمرکی/گواهی ورود کالا)	فهرست مستندات و مدارک پشتیبان